

Душко, ја и Јалија

Александар Ђуровић

Београд 2009.

Маји

Слика на корицама:

Породица Јанковић из околине Грачанице, Босна, 1917.

Пролог

По њему се нешто мора звати – око жагри, а жртве се лове – зашто не би када се по багри белосветској овде штошта зове. Нека правду оправдање прати: по њему се нешто мора звати.

Ово је књига, јесте, која не спада у честе, о песнику с којим сам мрестио дух ко што се шарани мресте: Душко Трифуновић, Сијековац, хиљаду деветсто тридесет треће – Душко Трифуновић, Нови Сад, две хиљаде шесте.

Књига је блесава ко муха – али и блесак духа – неко ће рећи *jooj*, а неко рећи *ухaaa!* Ко прочита – севап, ко не прочита – грех: стварно треба бити њуњавога њуха па не осетити смех. Књига може бити трептај изнебуха, успех или пех. Осећа се писац као кучка глуха, испухан ко мех. Он је свестан метра, свог, и величине двосмернога ветра, а и паучине: свестан је да срећа овог нашег етра лаже када зине. Никад не знаш кад ће завидљива јетра да ти врат завине.

Неко ће да се згрози, откуд поезија у стиху између поезије у прози, јер књига је из три дела и та целина цела не мирише по слози. Шта је пак то овде, наднаравна сило, икад сложено било? Али разлог се лако вари: други део терце Душкове су шкерце, то је он уствари. Душко је из срца и ума, ко дим из запаљених гума, извукао *Опсаду града Новог Сада* и *Опсаду града Неума*. Осмислио теме, створио поеме. Ниједно решење, а многе дилеме. Онда је *Неум*, ко чамовину чворцима, увалио Црногорцима, а *Нови Сад* ко завет и баба и дедова писцу ових редова. Тако му је смело расколио дело.

Хоће Душко знано је, анђели га чували, хоће да га ували. А и писац књиге би, појаве ненападне, само да га западне. Ако књизи ману, недостатак чари нађу критичари, није то због књиге ни због писца, ето: због Душка је све то. Он по

овом писцу ритмички ровари ко по стени длето.

Кад тефтериш, душо, попут геометра, пази на косине, тако Душку давно рече мајка Петра - тефтере ти, сине!

Глади трње, мали, када си у прућу – говорио је Душко у шали.

Стигосмо пред јавну кућу – на Цициковац, где су локали мирисали на жуту траву и кајгану још жућу. Пуштали су пјани корак по махали и мокраћу врућу, ћућорили мрави на шпијуне спали, ћућорили: *ћу-ћу!* Почетник сам био, уретко сам бушко – жаруља без вати. Душко и тад беше једноставно Душко: по њему се нешто мора звати.

Седели смо тако, питате ме где је – чекајте да сване. Сарајево, дакле биртија код Сеје, одмах до курване. Као бамбус дрво што климнути не сме јер се боји кривога, слушао сам сву ноћ овог бога песме, апостола живог. Скинуо ме Душко до памучних гаћа ко громобран муњу: *Песма ти је мали колевка и даћа, не уздај се у њу. Њу бескућник једе, а невоља плаћа.*

Тражио је љуту док су преко пута бамбусала браћа за чврсту валуту. И ту ме је Душко почео да теше, Цициковац беше: *Видиш, болан, браде стаклом нам се стакле.*

Сарајево, дакле. Има томе много, пристигла је фурда и намера фурска, има томе цела распорена земља ко хаљина мурска. Има томе једна вилајетска тежња и година турска. Бамбусало док се и витлало пишом, у свеску сам, кришом, бележио Душка док је он на махов испијао „влахов”.

Шта то радиш, мали, пишеш ли ме ти то, у ребро те вито! Е, будала џоџи док га женско џара, а паметан кара. Иди јаши, коњу, кобила се њише и кад има ждребе. Жена није жена док се мушко о њу кришом не огребе. Љутио се Дуле ко штоф на паспуле приправан да схвати да га млади воле и помало гуле док занесен клати. Љутио се благо, а беше му драго примити и дати. Волео је Дуки пук и севдах

пуки: по њему се нешто мора звати.

По њему се нешто мора звати – овце блеје, а тороче село – можда она биртија код Сеје, ако неће Сарајево цело; или цица коју клинка меће, ако онај Цициковац неће. По њему се нешто мора звати, сад не пипа и не баца лову – можда нека сарајевска липа или неки храст на Стражилову, или возић спори или брзи преко Босне – ако га не мрзи. По њему се нешто мора звати, сад не поје и звезде не броји – можда неко шеталиште које неће ваши, али хоће моји. Или нека таљига за двоје у Србији – ако још постоји!

У Београду

31.3. 2010.г.

ДУШКО, ЈА И ЈАЛИЈА

Дудучење по Ани Шварц

Трифуновић Душко – да ли ме господа с биљежницом прате, причамо о истом – један ситан крушко, ко од шећер вате. Учитељ сам била, слетјела ко рода с минимумом плате у Сијековац, село крај Босанског Брода - у Хрватској, знате! Учила сам многе да устану с пода, да путеве скрате, и тог вашег Душка, што би да препрода сјећања на рате. Кажу, сада прича тукла сам га – *је ли* – јер се ђаци млате.

– Бјежо сам од Ане – чујем како вели – ко од Светог Мрате!

Неку књигу пише, слушама, натенане, гдје се мртви блате. Неком чудном граду везује са стране машини и кравате!

Да, ја сам Ана Шварц, и било је оклапње с пучкошколцем Душком, чешања и драпње због немира и крађе – тамо кажу хапње – остало је смијешно, остало су тлапње: јер је мали Душко, сув ко хљепчић ражац, осебујан лажац. Да сам га прстеновала да поплави, то јест кљуцала прстеном по глави, истина је ко што лаванда израста у лави, или вјетар зубац носом брише рубац, или по вулкану клокан вози кану. Видим како пуни параграф и стубац: – Упитајте Ану зашто ме по глави – *поглавник је битан* – и шибом по длану.

Е, то памтим добро, мали бјеше трубац, од оних што лану. Водила сам ђаке у Босански Дубац да виде пилану и наш Душко, јелте, бјеше тамо питан гледе школском плану. Јасне су ми биле након ове пиле и драстичне драсте да ће бити пјесник или ухићеник ако кад одрасте – спремаху се силе Другог свјетског рата да планету часте.

– Шта се чује – питах – кад се дрво дрви? Још ми јече јеци:

– Надбискупа режи – рече Душко први – поглавника сјеци!

Окренуше главе очи пуне крви и приђоше дјеци.

Причала сам залуд овој вашој мрви: *испеци па реци*.

– Пођоше на Душка – шта кажеш, говори - и сјекач и тукач, и чувари реда, поче да се ори, и логорник Лукач.

– Говорим о букви – поче да се бори наш мали потукач.

– Поглавник је буква, у селу се збори, а надбискуп букач!

А буква се реже гранчица по грана, зар не, госпа Ана?

Тада узех грану – да ли ме господа с биљежницом слиједе – и рекох му:

– Дођи, надланицу, дану и дланове – де, де...!

Ствар је тако легла што се Душко зблану, заплака и сједе, и што Лукач рече:

– Српску ли му нану, која вуну преде. Нек ме Госпа Сињска и анђели ману неке сличне биједе.

Фанија из бехар касабе

Зовем се Фанија и живела сам ван, сад сам у Кантону Сарајево, који ми је стран. Ту радим за мало клопе, буквално ноћ и дан, у „Мрежи за помоћ избеглицама југоситочне Европе”, скраћено „Си - Ран”. И чика Душко је писао о Сирану, а ја сам Душков фан. Било је то одмах пошто је срео Ану и пружио јој длан.

Зовем се Фанија и живела сам вани, где је време време, где је мани мани, а да не би било скренусмо са теме, причаћу ти, хани, о мојој нени Фанији: за њу је чика Душко написао песму „Фани”; због које је било, мада се то крило, мало стани-пани, због које су нени шило и огњило видели табани. Дивим се Душковом раду, кажу да је на звезданој реци нашао своју аду, где пише неку књигу о неком чудном граду – или је то песма о једном подвигу налик на баладу.

Причала ми је нена:

– Сјећам се добро, бона, тог првог ешалона, и у њему њушка, цокуле и пушка – и у њему Душка. Спремио ме гледом ко што метлом спрема ашчаницу ашче. *Муслиман је,*

мислим, е, мајку му, е, ма... – или неко Влашиче!

Љубим те, ханума, чуло се из строја, љубим у обрашче.

*Јесу ли ти дјеца полетарци СКОЈ-а, враг је био, врашче. Твој рахметли бабо играо се, моја, још тананаташче. Бехарчић је срца почео да ваби у нашој касаби. Још ми усне трну, а слабине слабе због бехар касабе. Због неког стомачног штита, Алах ће одговор дати, бјежала сам од куће ко из шкрипа и шаптала – *Солдату! Солдату! Солдату!* – у оном ланцу липа. И слушала Душка, замисли ми ума, откаченог типа: *Ако киша сипи, шта мислиш, ханума, зашто олуц сипа?* Ова чудна љубав, рекла ми је нена, скривена и снена, трајала је тако, рекла ми је нана, две године дана: а да при том нису, сунчевог му кваса, разменили гласа.*

– Ешалон је онда, ко кад гуја крепа, остао без репа. Није било никог да звижди и хушка, није било Душка. Онда су нам, злато, буди мудра зато – нена тихо дода – стигле треће зиме на дедино име новине из Брода. И у њима „Фани” – *стани, стани, стани* - и у њима ода. Узалуд сам рекла твом рахметли деди:

- Јусуфе – не врједи.

Твој рахметли дедо, увијек брз на пуфке, узео штап за јуфке: *Ходидер, Фанија, рече, сунце сија и мотка чивија!*

Рекла ми је нена, лака као пена, као Хепберн Одри, ко да себе тражи, ко да мене снажи, ко да младост бодри:

– Права љубав, Фани – моралисте мани – лијечи и кад модри.